

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C II

ASIA: _____

Haagissa olevan lähetystön raportti n:o 1.

v.a. Asiamies Lohberg

3/1 1938.

pon

H A A G I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 1.

Haagi SSA 3 P:NÄ tammi KUUTA 19 38.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1 / 280 Pal. 38.		
7-38	Ka	
	CASTO	ASA
5 Ca		

Ulkoasia inministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 1.

Lähetystö ohaisena kunnioittaen lähettää raporttinsa n:o 1, jonka aiheena on:

Alankomaiden aloite Abessinian kysymyksessä.

V.a.Asiainhpitaja:

J. B. B. B.

H A A G I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Haagissa 3 p:nä tammi kuuta 1938.

ULKOASIAIN

1 230 Pal. 8 - 38.

57-38

Asia: Alankomaiden aloite Abessinian kysymyksessä.

5 C11

Luotettavasta lähteestä olen saanut seuraavat tiedot otsakeasian kehityksestä:

Alankomaiden hallitus pitää Suomen ja Ruotsin vastauksia tehtyyn esitykseen sikäli myötämielisinä, että ne jättävät mahdollisuuden avoimeksi jatkuviin keskusteluihin. Norjan ja Tanskan vastaukset ovat, kuten tunnettua, kielteiset, jälkimäinen ainakin ajankohtaan nähden.

Belgian ulkoministeri on ilmoittanut Hollannin ulkoministerille ajatelleensa ensin asian ottamista esille Kansainliiton neuvoston tämän kuun puolivälissä tapahtuvassa kokouksessa, sikäli kuin se koskee keisarin arvonimen sisällyttämistä Roomaan nimittävien lähettiläiden akreditoimiskirjeisiin ja tarkoituksella saada aikaan jonkun yhteisen selityksen siitä, ettei tämä käsitäisi mitään Abessinian valtauksen lopullista tunnustamista. Tästä aikomuksesta on Belgiassa sittemmin luovuttu, koska pidettiin mahdollisena, että tällainen, Genevestä käsin annettu selitys voisi provosoida Mussolinia vaatimaan suoranaista tunnustamista.

Sittemmin on Belgian ulkoministeri joulun edellisinä päivinä ehdottanut Hollannin ulkoministerille, että ne Oslo-valtiot,

JAKELUOHJE:

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

joilla tätä nykyään ei ole lähettilästä Roomassa (jättämällä siis pois Norjan ja Tanskan) kääntyisivät Englannin ja Ranskan puoleen, esittäen yhteistoimintaa akkreditatiivikysymyksessä, jonka suhteen olisi selitettävä, että keisarin arvonimen käyttö akkreditatiivikirjeissä johtuu kansainvälisestä kohteliaisuudesta, huomioonottaen, että Italian sisäinen lainsäädäntö antaa kuninkaalle tämän arvonimen.

Tämä ehdotus ei ole kokonaan tyydyttänyt Hollannin ulkoministeriä (joka vastauksissaan 2 kamarissa tehtiin välikysymyksiin jo on puhunut Abessinian valtauksen de facto-tunnustamisesta).

Ministeri Patijn on tämän jälkeen pyytänyt Belgian ulkoministeriä ehdottamaan jotain uutta "formulaa", joka, ellei sillä suorastaan tunnusteta valtausta, kuitenkin paremmin perustelisi akkreditointikirjeiden laatimisen Italian vaatimaan tapaan. Tämä ehdotus olisi sittemmin esitettävä kirjeillä Suomen ja Ruotsin ulkoministereille ennenkuin käännytään Englannin ja Ranskan hallitusten puoleen.

X X X

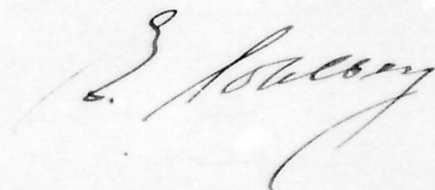
Belgiassa lienee yleinen mielipide vahvemmin kuin Hollannissa sa reagoinut suunnitelmaa vastaan, joka muodossa tai toisessa tähtää Abessinian valtauksen "de facto"-tunnustamiseen päin.

Hollannissa ovat ensin kommunistinen II kamarin jäsen Wijnkoop ja sitten II kamarin sosialidemokraattisen ryhmän puheenjohtaja Albarda joulukuun viikolla tehneet asiasta välikysymyksiä. Hra Albarda on välikysymyksessä 23/12 m.m. tiedustellut, voidaanko keisarin arvonimeä käyttää akkreditoimiskirjeessä ilman, että sillä

de facto tunnustetaan Italian suverenisuus Abessiniasa ja eikö tämä olisi ristiriidassa kansainliiton peruskirjan siveellisten periaatteiden kanssa ja sen vuoksi omiaan vahingoittamaan Alankomaiden arvonantoa maailmassa. Näihin kysymyksiin on ulkoministeri Patijn 27/12 vastanut, ettei hänen käsityksensä mukaan keisarin arvonimen käyttäminen tarvitse merkitä suverenisuuden tunnustamista, vaan tarkoittaa se tositalanteen ("fait accompli") tunnustamista, jollainen tunnustaminen ei voi olla ristiriidassa siveellisten periaatteiden kanssa.

Sosialidemokraattisissa lehdissä on asetettu arvostelevasti hallituksen p.o. aloitteeseen, mutta on todettava, ettei Alankomaissa oikeistopuolueiden eikä myöskään hallituksen ulkopuolella olevaan liberaalien eikä vapaamielisdemokraattisenkaan puolueen lehdissä ole asetettu sitä vastaan, joskin yleisön palstalla on julkaistu muutamia vastalauseita.

Näin ollen ja kun ulkoministeri jo on II kamarissa antamassaan selityksessä puolustanut "tositalanteen" tai "tosiseikan" tunnustamista, hallituksen lienee jonkun verran vaikeata peräytyä tässä asiassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 11

ASIA: _____

Haagissa olevan lähetystön raportti n:o 2.

v.a. Asiamiehittäjä Lohberg

15/1 1938.

H.A.A.G.I. SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 21.

Haagi SSA 17 P:NÄ tammi KUUTA 1938.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D.U.M. 19

2 270 Sal. S 38.	
20/1-38	
S	Cu

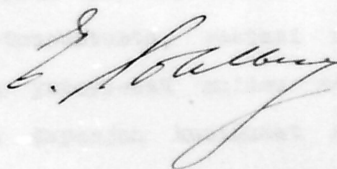
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti N:o 2.

Lähetystö kunnioittaen oheisena lähettää raporttinsa n:o 2, jonka aiheena on:

Alankomaiden aloite Abessinian asiassa II.

V.a.Asiainhoitaja:

H. A. A. G. I. SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Haagi ssa 15 p:nä tammikuuta 1938.

2 230 Tal. S. 38.

20/1-38

Asia: Alankomaiden aloite Abessinian asiassa II.

20/1-38	2	230 Tal. S. 38.
		ASIA
	S	Cu

Kuluvan tammikuun 11 p:nä vastasi ulkoministeri Patijn I kamarissa sosialidemokraattien ryhmän puheenjohtajan, herra Voorink'in otsakeasiasta tekemiin kysymyksiin. Joskaan asiassa ei ilmennyt mitään oleellista yli sen, minkä ministeri Patijn jo II kamarissa oli joulukuun ilmoittanut ja josta lähetystö on tehnyt selkoa raportissaan kuluvan tammikuun 3 päivältä, kosketeltiin asiasta syntyneessä keskustelussa lähemmin eräitä yksityiskohtia.

Kysymykseen, eikö keisarin arvonimen sisällyttäminen akreditointikirjeeseen merkitsisi de jure-tunnustusta, vastasi ulkoministeri kielteisesti, mainiten siinä yhteydessä muiden esimerkkien joukossa sen, että Italian ja Espanjan kuninkaat sekä Itävallan keisari ovat yht'aikaa käyttäneet Jerusalemin kuninkaan ja ensinmainittu sitäpaitsi Kyproksen ruhtinaan arvonimeä. (Tosin ei käynyt selville onko näitä titteleitä myöskin käytetty akreditoimiskirjeissä.)

Ulkoministerin mukaan arvonimen käyttämisessä ei ole enempää merkitystä kuin se minkä/^{kukin}itse tahtoo sille antaa. Voitaisiin Chilen kanssa sanoa, ettei sen merkityksestä puhuta, vaan että sitä käytetään kohteliaisuudesta sitä hallitsijaa kohtaan, joka

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kutsuu itseään Etiopian keisariksi. Ulkoministeri Patijn tahtoi kuitenkin nimenomaan julkilausua sen, että Alankomaiden hallitus, käyttäessään tätä arvonimeä, sillä tarkoitti Italian vallan tunnustamista Abessiniasa. Mitään de jure tunnustamista se sensijaan ei merkinnyt. Kysymykseen, milloin hallitus aikoo antaa de jure tunnustuksen, vastasi ministeri Patijn, ettei hän sitä tiennyt ja ettei sellaista yleensä kaivata.

Kysymykseen, eikö ulkoministeri ollut ottanut huomioon kansainliiton v. 1932 tekemää päätöslauselmaa, joka kieltää väkivaltaisten valtausten tunnustamisen, sanoi ministeri Patijn, että kansainliitto nyt on aivan toinen kuin siihen aikaan. Viimeksimainitun ajankohdan jälkeen on kansainliitto itse myöntänyt voimattomuutensa lakatessaan sovittamasta pakotteita Abessinian auttamiseksi. Tämän jälkeen ovat n.s. ex-neutraaliset valtiot v. 1936 antamassaan selityksessä todenneet, että kansainliiton peruskirjan määräysten rikkomiset ovat synnyttäneet heissä epäilystä siitä, ovatko ne olosuhteet enää olemassa, joiden vallitessa he ovat ryhtyneet peruskirjan säätämiin sitoumuksiin. Ulkoministeri Patijn sanoi edelleen hallituksen kannan olevan aivan saman kuin Sveitsin hallituksen, joka oli todennut, ettei ollut Sveitsin, yhtä vähän kuin muitten valtioiden etujen mukaista jättää vireille riitakysymys sen jälkeen kun kansainliitto lakkauttamalla pakotteet oli osoittautunut haluttomaksi ja kykenemättömäksi muuttamaan historiallisen tosiasian.

Edust. Voorink'in huomautuksiin, ettei kukaan voinut kieltää Neuvosto-Venäjän olemassaoloa, mutta että siitä huolimatta Alankomaiden hallitukset 20 vuoden aikana ovat kieltäytyneet tunnustamasta sitä yhtä vähän kuin/ de jure, katsoen tällaisen tunnustamisen olevan ristiriidassa siveellisten periaatteiden kanssa, vastasi ministeri Pa-

tijn, ettei tämä asia ollut anolooginen nyt käsiteltävän asian kanssa koska nyt ei ollut kysymys Italian hallituksen tunnustamisesta ja että sitäpaitsi monet näkökohdat puhuvat neuvostohallituksen tunnustamista vastaan, m.m. on kokemus osoittanut, että viimeksimainitun edustusto tavallisesti muodostuu kommunistisen propagandan keskuskohtaksi.

Tyhjentävää vastausta vaille jäivät edust. Voorrink'in esittämät kysymykset siitä, minkä vuoksi hallitus p.o. alotteellaan oli astunut eturiviin kansainvälisessä politiikassa ja mitä haittaa Alankomailla oli siitä, ettei Roomassa ollut lähettilästä, Päävaikuttimena oli ministeri Patijnin mukaan ollut hallituksen toive tämän riitakysymyksen poistamisella myötävaikuttaa kansainvälisen ilma-alan selkenemiseen.

Ed. Voorrink'in kysymyksiin, mitä diplomaattista menettelyä aiotaan nouhatta mikäli Oslo-valtioilta saadaan myönteisiä vastauksia ja millä asteella neuvottelut nyt ovat, ministeri Patijn kieltäytyi vastaamasta.

X X X

16.I. Ruotsin takäläiseltä lähettiläältä olen saanut tietää, että hän t.k. 14 p:nä on ministeri Patijnille antanut Ruotsin hallituksen vastauksen siihen uuteen esitykseen, josta olen Herra Ulkoasiainministerille kirjoittanut kuluvan tammikuun 6 p:nä. Ruotsin hallituksen vastaus oli, ministeri Sjöborgin mukaan, sama kuin se, mikä annettiin Alankomaiden ensimmäiseen esitykseen tässä asiassa, nimittäin että Ruotsin hallitus katsoi asian kuuluvan Kansainliitolle. Ulkoministeri Patijn oli tällöin ilmoittanut ministeri Sjöborgille, että Alankomaat ja Belgia aikovat tästä riippumatta jatkaa tätä asiaa.

Ranskan tšekäläinen lähettiläs, jolta tänään eräissä kutsuissa kysyin mitä Ranskassa ajatellaan Alankomaiden alotteesta, sanoi, että siellä ollaan jonkun verran hämmästyneitä siitä, että Alankomaat, jotka olivat kiivaimpia pakotepolitiikan ajajia, nyt ovat ryhtyneet alotteeseen, joka, mikäli se toteutetaan, olisi vahingollinen Kansainliiton prestigelle. Sitäpaitsi mainitsi hän Alankomaiden hallitukselle erittäin nolona seikkana sen, että Yhdysvallat ovat näinä päivinä kieltäytyneet solmimasta Italian kanssa valmistettua kauppasopimusta syystä, että Italia oli vaatinut Etio pian keisarin arvonimen mainitsemista siinä.

Agence Havas'in tšekäläinen edustaja ja Ranskan epävirallinen sanomalehtiattasea, jonka kanssa myöskin olen kosketellut p.o. alo tetta, oli niinikään sitä mieltä, että Ranskassa ollaan siitä hyvin vähän kiinnostuneita, arvellen hän kuten useat muut, että asian julkisuuteen joutuminen, joka tekee peräytymisen vaikeaksi Alankomaiden hallitukselle, on nyttemmin pääasiallisin vaikutin, minkä vuoksi tämä sitä edelleen ajaa.

P. Louberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: CII

ASIA: _____

Haagissa olevan lähetystön raportti n:o 3.

v.a. Asiantuntija Lohberg

25/1 1938.

HAAGI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 39.

Haagi SSA 25 P:NÄ tammi KUUTA 19 38.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
4 / 220 Val.	1938
27/1-38	19
5	Cu

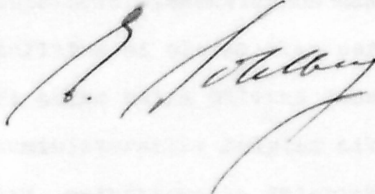
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti No. 3.

Lähetystö oheisena kunnioittaen lähettää raporttinsa No. 3, jonka aiheena on:

Alankomaiden aloite Abessinian kysymyksessä.III.

V. a. Asiainhoitaja:

HAAGI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Haagi ssa 25 p:nä tammi kuuta 19. 38.

4 270 Pal. 1 38.

Asia: Alankomaiden aloite Abessinian asiassa III

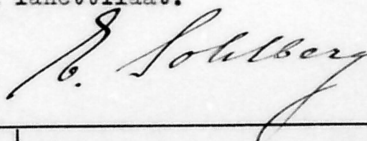
OSASTO

5 Cu

Ilmoittaessani tänään ulkoministeri Patijnille Suomen hallituksen vastauksen Alankomaiden hallituksen viimeiseen esitykseen koskien yhteistoimintaa Roomaan nimitettävien lähettiläiden akreditointiin nähden, ministeri Patijn mainitsi, että hän oli kään-
tynyt Suomen, kuten muidenkin Oslo-valtioiden puoleen, koska näiden valtioiden kesken oli viime vuonna totuttu yhteistoimintaan. Myöskin Alankomaiden hallitus olisi kenties lykännyt enemmän toimenpiteet asiassa, ellei suunnitelma olisi tullut julkisuudessa tunnetuksi Norjan ulkoministerin tiedoksiannon kautta. Tämän ta-
pahduttua Alankomaiden hallitus ei ole halukas peräytymään.

Belgian ulkoministeri aikoo näinä päivinä Genevessä ilmoittaa Ranskan ja Englannin ulkoministereille Belgian aikomuksesta akreditoita lähettiläs Roomaan, mainitsemalla Etiopian keisarin arvonimen. Ministeri Patijn aikoo täällä tehdä vastaavan ilmoituksen Alankomaiden puolesta Englannin ja Ranskan lähettiläille.

Aikomus on odottaa kymmenisen päivää, siltä varalta että Englannin tai Ranskan hallitus tahtois esittää joitakin huomautuksia, minkä jälkeen ajotetaan akreditoita lähettiläät.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 11

ASIA: _____

Haagissa olevan lähetystön raportti n:o 4.

v.a. Asiamiehittäjä Lohberg

7/2 1958.

Haagi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 54.

Haagi SSA 1 P:NÄ helmi KUUTA 1938.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ASIAINPÄÄ		
5/230 Pal. 58.		
7/2 - 38	59	
	USASTO	
5	Cu	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti No. 4.

Lähetystö oheisena kunnioittaen lähettää raporttinsa
No. 4, jonka aiheena on:

Alankomaiden aloite Abessinian kysymyksessä IV.

V. a. Asiasuositaja: *B. Pöyhönen*

H. A. A. G. I. SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KOASIA Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

5/230 Pal. 38.

Haagi ssa l p:nä helmi kuuta 1938.

3/2. 38

Asia: Alankomaiden aloite Abessinian
kysymyksessä. IV.

OSASTI

2 C11

Käydessäni tänään ulkoministeri Patijnin puheilla, esittämässä Hallituksen onnittelet prinsessan syntymisen johdosta, käytin tilaisuutta tiedustellakseni, oliko jotain uutta tapahtunut otsakeasiassa. Ministeri Patijn mainitsi tällöin, että ministeri Spaak oli, kuten aikaisemmin sovittu, (kats. rap. 25/1 No.3) Genevessä ilmoittanut Ranskan ja Englannin ulkoministereille Belgian hallituksen aikomuksesta akreditoida lähettiläs Roomaan Abessinian keisarin arvonimeä mainitsemalla. Ministeri Patijnin saaman tiedon mukaan ulkoministerit Delbos ja Eden eivät olleet lausuneet mitään huomautuksia tämän ilmoituksen johdosta.

Ministeri Patijn lisäsi, että ministeri Spaak oli, mainittua ilmoitusta tehdessään, esittänyt sen varauman, että hänen kuitenkin vielä oli asetuttava yhteyteen hallituksensa kanssa Suomen kielteisen vastauksen johdosta, ennen kuin lopullisiin toimenpiteisiin ryhdytään.

Haagissa oli ministeri Patijn viime viikolla ilmoittanut Alankomaiden suunnitelmasta Ranskan ja Englannin lähettiläille, jotka olivat ottaneet vastaan tämän ilmoituksen huomautuksia esittämättä.

Muulta taholta olen kuullut Ranskan lähettilään pyytäneen lykkäämään toimenpiteen muutamalla päivällä, jotta Ranskan hallitukselle jäisi tilaisuus esittää mahdolliset huomautuksensa. Kuten olen teodoittanut, sisältyi tällainen lykkäys ministeri Patijnin suunnitelmaan.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja: *B. Delbos*

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C11

ASIA: _____

Haagissa olevan lähetystön raportti n:o 5.

v.a. Asiamiehitys Lohberg

5/2 1938.

Haagi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 56

Haagi SSA 5 P:NÄ helmi KUUTA 19 38.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

6/230 Sal. 3 38

9/2 38

5	Cu
---	----

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti No. 5.

Lähetystö oheisena kunnioittaen lähettää
raporttinsa No. 5, jonka aiheena on:

Alankomaiden suhtautuminen Kansainliiton peruskirjan
16. artiklaan.

V. a. Asiainhoitaja:

H A A G I

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Haagi ssa 5 p:nä helmi kuuta 1938.

Asia: Alankomaiden suhtautuminen
Kansainliiton peruskirjan
16 artiklaan.

6 / 220 Pal. 8. 38	
9/2 - 38	3
5	CM

Kuluvan helmikuun 4 päivänä olen kosketellut otsakkeessa mainittua asiaa puhuessani tšekäläisen ulkoministeriön kansainliiton-osaston päällikön, prof. François'n kanssa, joka lausui, että Alankomaiden hallituksen kanta tässä asiassa on aivan sama kuin Ruotsin hallituksen, sellaisena kuin tämä on saanut ilmaisunsa prof. Undénin 28 miehen valiokunnassa Genevessä 31/1 esittämässä lausunnossa. Hollannin edustaja sanotussa valiokunnassa, prof. Rutgers, oli myöskin samassa tilaisuudessa asettunut tälle kannalle. (Sähkötin tästä Ulkoasiainministeriölle 4/2) Kysymykseeni ajkotaanko vastedes ajaa 16 pykälän revisioonia, sanoi hra. François, ettei täällä ole tässä suhteessa lähempää suunnitelmaa koska katsotaan Alankomaiden jo ilmaiseeseen kantansa tässä asiassa riittävän selvästi, viitaten herra François tässä yhteydessä myös n.s. ex-neutraalisten valtioiden ulkoministerien 1/7 1936 Genevessä julkisemaan yhteiseen selitykseen.

Kysymykseeni onko muuten joku uusi suunta nyt muodostumassa Alankomaiden suhtautumisessa Kansainliittoon, vastasi hra François kielteisesti, huomauttaen että se oleellinen muutos mikä on tapahtunut, tapahtui jo silloin kun Kansainliiton peruskirjan turvallisuus-

JAKELUOHJE:

.....

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
 Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
 Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
 Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

määräykset osoittautuivat tehottomiksi ja rajoittuu, hra Francois'n mukaan, tyytymättömyys tähän tehottomuuteen sekä 16. artiklan n.s. automaattisiin pakotemääräyksiin sekä läpikulkuoikeuteen, joihin nähden hallitus nyt, kuten jo 1936, on sillä kannalla, että niiden sovelluttamisen tulee riippua kunkin valtion in casu annettavasta suostumuksesta.

Täkaläiset lehdet ovat kiinnittäneet verrattain vähän huomiota Genevessä tässä asiassa äskettäin esitettyihin lausuntoihin.

Syynä tähän lienee m.m. se seikka, että Alankomaiden hallituksen kanta pakotepykälään nähden on jo niin usein esitetty julkisuudessa.

Kuten tiedoitin 7/5 1936, syntyi täällä siihen aikaan Abessinian kysymykselle Genevessä osaksi tulleen käsittelyn johdosta tuntuva pettymys Kansainliiton suhteen, ja esittivät muutamat lehdet jopa epäilyksiä siitä, kannattiko pienten kansojen enään kuulua Kansainliittoon. Hallitus ei asettanut näin pessimistiselle kannalle mutta otti esille kysymyksen pakotemääräysten sisällön muutoksesta (kats. rap. 7/5 1936) josta sittemmin syntyi ex-neutraalisten valtioiden ulkoministerien tunnettu kannanilmaisuus Genevessä 1/7 1936.

Tähän kannanilmaisuun on täällä sittemmin hallituksen taholta toistamiseen vedottu eduskunnassa. Täten alleviivasi ulkoministeri de Graeff budjettikäsittelyssä 17/3 1937 (rap. No. 3, 18/3 1937) sen, että Alankomaat, yllämainitun yhteisen selityksen mukaan, eivät pidä itseään velvollisina noudattamaan 16. pykälän läpikulku- ja pakotemääräyksiä. Peruskirjaa vastedes muutettaessa oli tämä otettava huomioon. Siihen mennessä oli turvaututtava siihen tulkintaan, johon Abessinian konfliktin aiheuttama surullinen kokemus on pakotta-
nut ex-neutraalisia valtioita.

Tähän ent. ulkoministeri de Graeffin kannan ilmaisuun uusi ulkoministeri Patijn on m.m. 9/11 1937 ilmoittanut yhtyvänsä. (Vert. rap. 11/11 1937, No. 11) Myöskin Abessinian asian viime aikoina aiheuttamiin välikysymyksiin vastatessaan on ulkoministeri Patijn vedonnut vielä mainittuun yhteiseen selitykseen. (Vert. Rap. 15/2 1938, No. 2)

P. Patijn

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C II

ASIA: _____

Haagissa olevan lähetystön raportti n:o 6.

v.a. Asiantuntija Tohlberg

17/2 1938

H A A G I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 94.

Haagi S S A 17 P: N Ä helmi KUUTA 19 38.

VIITTAUS: _____ N

P: N Ä _____ KUUTA 19 _____ P: T T Y _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ 19 _____

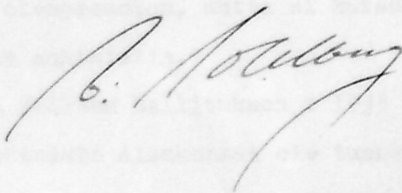
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Reportti n:o 6.

Lähetystö oheisena kunnioittaen lähettää raporttinsa n:o 6, jonka aiheena on:

Alankomaiden suhtautuminen Neuvostoliittoon.

V.a.Asiainholtaja:

8/291 Pal. S.S.Y.
19/2-38
5 C11

H A A G I . SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

8/231 Pal. 8. 38.

Haagi ssa 17 p:nä helmi kuuta 1938.

19/2-38

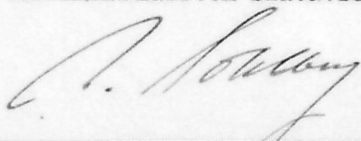
Asia: Alankomaiden suhtautuminen
Neuvostoliittoon.

5 C11

Vastatessaan kuluvaan helmikuun 15 p:nä I kamarille kirjallisesti eräisiin kysymyksiin, jotka oli valiokunnassa budjettikäsittelyn yhteydessä asetettu hallitukselle vasemmiston taholta, ulkoministeri Patijn selosti hallituksen kantaa Neuvostovenäjän tunnustamiskysymyksessä, viitaten ensin edeltäjänsä v. 1930 antamaan näin kuuluvaan lausuntoon:

"Allekirjoittanut saa huomauttaa, että se, jota hallitus haluaa välttää, on pikemmin virallisten välien solmiminen neuvostohallituksen kanssa kuin tämän hallituksen tunnustaminen. Alankomaiden hallitus tietenkin myöntää neuvostohallituksen olemassaolon, mutta ei katso syytä olevan ryhtyä sen kanssa virallisiin suhteisiin."

Ministeri Patijn viittaa tämän jälkeen hallituksen v 1933 esittämään lausuntoon, jossa todettiin, etteivät Alankomaat ole tunnustaneet Neuvostovenäjää de jure eikä nimenomaan edes de facto. Edelleen huomautti ministeri Patijn, ettei hallitus aio solmia diplomaattisia suhteita neuvostohallitukseen, mikä ei aiheudu Neuvostoliiton valtiollisesta järjestelystä, vaan siitä läheisestä yhteydestä, joka on olemassa neuvostohallituksen ja kolmannen internationalen välillä sekä tuon hallituksen kannasta mitä alankomaalaisten saatavien yksipuoliseen kumoamiseen tulee.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C //

ASIA:

Haagissa olevan lähetystön raportti n:o 7

Ministeri Astrom

25/4 1938.

Haagi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 347.

Haagi SSA 25 P:nä huhti KUUTA 19 38.

VIITTAUS: N

P:nä KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

9/231 Pal. S 38.
2874-38 2
5 C11

Ulkoasia ministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 7.

Lähetystö kunnioittaen oheisena lähettää raporttinsa n:o 7 jonka aiheena on: Alankomaiden ulkoasiain johdon suhtautumisesta Kansainliiton universaalisuuteen, paktireformiin ja 16 artiklan noudattamisen fakultatiivisuuteen.

Lähettiläs: J. Åström

H A A G I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Haagi ssa 25 p:nä huhti kuuta 19 38.

Asia: Alankomaiden ulkoasiain johdon
suhtautumisesta Kansainliiton
universaalisuuteen, paktirefor-
miin ja 16 artiklan noudattami-
sen fakultatiivisuuteen.

28/4.38

9/231 Pal. 8 38.

5 C11

Keskustelin tänään tunnin ajan ulkoasiainministeri Patijnin ja kansainliitto-osaston päällikön, professori François'n kanssa otsikossa mainituista asioista, ja koska keskustelun jälkeen lähettämäni lyhyen sähkeen puitteisiin mahtui varsin vähän siitä keskustelun kuluessa näkyviin tulleesta aineistosta, joka voi olla avuksi käsityksen muodostamisessa tšekäläisen hallituksen suhtautumisesta kansainliittoa koskeviin kysymyksiin, tiedoitan seuraavassa vähän yksityiskohtaisemmin mainituista keskusteluista.

Minun puoli tuntia ennen ministeri Patijnin kanssa sovittua määräaikaa tapaamaan tri François'ta, orientoituakseni vähän etukäteen tšekäläisiin ajatuksiin p.o. alalla. Kysymykseni ensin koski Kansainliiton universaalisuuden välttämättömyyttä, tri François sanoi käsittävänsä että Kansainliitto oli merkityksetön, jollei se ollut käytännöllisesti katsoen universaalinen. Sitä se nykyään ei ollut ja sen merkitys elikin miltei olematon. Jos olisi ajateltavissa että universaalisuus oli saavutettavissa paktin muutoksilla, hänen mielestään kannattaisi mennä hyvin pitkälle mainitun tuloksen aikaansaamiseksi. Kannattaisi muuttaa paktia niinkin, ettei Kansainliitto poliittisella alalla olisi muuta kuin konsultatiivinen

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ja sovitteleva (conciliatoire) kansainvälinen elin, säilyttäen humanitääriset ja taloudelliset toiminta-alansa ja -muotonsa mainitun funktionin rinnalla. Mutta tilanne oli tällä hetkellä selvästi sellainen, ettei Saksa enempää kuin Italiakaan tai Japani tai Yhdysvallat liittyisi liiton jäseneksi, huolimatta siitä että pakti muutettaisiin vaikkapa vielä enemmänkin. Niin kauvan kuin mainitut vallat jäävät ulkopuolelle liiton, paktin muutoksesta riippumatta, paktin muuttamiseen ei ole aihetta ryhtyä, tri François'n mielestä.

Kun keskustelu siirtyi kysymykseen sanktioartiklan noudattamisen fakultatiiviseksi selittämistä koskevan ilmoituksen alistamisesta yleiskokouksen hyväksyttäväksi, tri François mietti asiaa hetkisen, ennenkuin hän näytti olevan selvillä sitä tietä avautuvista mahdollisuuksista. Sitten hän huomautti, että koska vielä on olemassa varsin monta maata, jossa katsotaan sanktioiden olevan oleellisia, on selvää, että p.o. laatuinen alistaminen voisi vain johtaa kansainliiton heikentämiseen entistäkin heikommaksi. Sillä eihän ole ollenkaan todennäköistä, että fakultatiivisuuskannan omaksumut maa tätä kantaa muuttaisi assamblean päätöksen johdosta. Nykyoloissa siis mainitunlainen alistaminen olisi siksi vaarallinen asia, ettei ole luultavaa, sen tulevan kysymykseen.

Olin arvannut oikein olettaessani keskustelun tri François'n kanssa hyväksi valmisteluksi keskusteluun ulkoasiainministeri Patijnin kanssa, mutta erehdyin edellyttäessäni molempain miesten esitysten peittävän toinen toisensa. Joskin ulkoasiainministeri päätyi samoihin tuloksiin pääpiirteittäin, kuin tri François, hänen ajatuksensa suureksi osaksi liikkui toisellaisissa asioissa, hänen katsoessa probleemeja vieläkin enemmän kuin tri François käytännölliseltä, opportunistiselta kannalta.

Ministeri Patijn sanoi aina edellyttäneensä että Kansainliiton tulisi voida lukea jäsentensä piiriin ainakin kaikki suuret valtat, ennenkuin sillä saattoi olla mainittavaa merkitystä. Tällainen unäversaalisuus näytti tällä hetkellä hyvin etäiseltä tavoitteelta, eikä ollut olemassa mitään, mikä viittaisi läheisessä tulevaisuudessa odotettavissa olevaan muutokseen tässä suhteessa. Niin ollen ulkonaiset olosuhteet olivat mitä epäedullisimmat paktin muutosta koskevan kysymyksen esilleottamiselle. Tällä kysymyksellä ei sentään nyt ollut mitään käytännöllistä merkitystä, sillä nykyään ei saatu Kansainliittoon uusia jäseniä. Nykyhetkellä ei voinut muuta kuin odottaa sellaisen hetken saapumista, jolloin liiton ulkopuolella olevat suurvallat olivat valmiit keskustelemaan siitä millaiseen kansainliittoon ne olivat halukkaat liittymään. Silloin olisi aika keskustella paktireformista, mutta siihen saakka oli parasta antaa sen kysymyksen levätä. Toimetonna ei silti tarvinnut olla. (Ministeri Patijn mainitsi, että Hollannissa toimi pysyväinen komitea, joka tutkii eri kysymyksiä, jotka joskus jossakin yhteydessä tulevat esiin kansainliitonkin toimialalla. Komiteaan kuuluvat m.m. herrat Limburg ja François, joista ensinmainittu useiden vuosien kuluessa oli Kansainliiton lainopillisen komitean puheenjohtaja. Parakaa komitea tutkii miehätettyjen alueiden asukkaiden oikeuksia, kysymys jolla nykyhetkellä voi olla erittäin suuri käytännöllinen merkitys.)

16 artiklan noudattamisvelvollisuuden fakultatiivisuus näytti nykyään selvältä, ministeri Patijn jatkoi. Me tunnemme itsemme vapaiksi noudattaa toi olla noudattamatta. Olisi täysin hyödytöntä alistaa kysymystä fakultatiivisuuden luvallisuudesta assamblean ratkaistavaksi. Se olisi puhtaasti teoreettinen kysymys. Kukaanhan ei ole vastustanut tätä oikeutta. Asian alistaminen voisi käydä hankalaksi, m.m. siinäkin suhteessa, että jos assamblea asettui-

si fakultatiivisuutta vastustavaan kantaan, fakultatiivisuuden omak-suneet maat eivät kannastaan luopuisi. Tulevaisuudessa, jolloin ehkä sanktioiden käytäntöönotto muuttuneissa olosuhteissa olisi mah-dollista, se kävisi paljon vaikeammaksi, jos asiassa olisi tehty pää-tös kuin jos jätetään nimenomaa merkitsemättä kantaa asiassa. Ny-kysisissä oloissa tuollaisen kysymyksen esilleotto voi tietää selvää vaaraa Kansainliiton olemassaololle sen nykyisessäkin aivan heikossa muodossa.

Jonkunlaisen yhteenvedon kannastaan ministeri Patijn esitti siinä muodossa, että oletti kysymyksen paktin muutoksesta tulevan ratkaistavaksi. Hän sanoi että Hollanti äänestäisi vastaan. Jos esitettäisiin kysymys fakultatiivisuuden alistamisesta assamblean hyväksyttäväksi, Hollanti vastustaisi. Jos äänestettäisiin fakul-tatiivisuudesta, Hollanti äänestäisi sen puolesta. Kaikki sanottuna hän lisäsi, nykyään tiedossa olevat asiat silmään edessä. Muuttu-neissa oloissa kanta ehkä olisi toinen.

Lähettiläs:

L. Ahlén

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C II

ASIA: _____

Haagissa olevan lähetyslain raportti n:o 8.

Ministeri Astorin

28/4 1938.

Haag (Lähetys)

..... **H a a g i** SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ nro 353.

Brysseli SSA 29 P:nÄ huhti KUUTA 19 38.

VIITTAUS: N

..... P:nÄ KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

10 291 Pal. S. 38
2/5-38
5 C11

..... **UlkoasiainministeriölLE**

ASIA: Raportti n:o 8.

Lähetystö kunnioittaen oheisena lähettää raporttinsa
n:o 8, jonka aiheena on: Alankomaiden aiheet Haag-sopi-
muksen suhteen.

Lähettiläs: *L. Ström*

H A A G I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Haagi ssa 28 p:nä huhti kuuta 19 38.

10/231 Pal. S 38.

Asia: Alankomaiden aiheet Haag-
sopimuksen suhteen.

25-38

J C N

Alankomaissa sopimusten muodollinen ratifiointi on hidas toimitus. Eräs asian vaihe on hallituksen vastaus edustajahuoneen alustavaan lausuntoon, joka tavan mukaisesti sisältää sopimuksen eri kohtiin kohdistuvia kysymyksiä. Haagissa toukokuun 28 p:nä 1937 Oslo-valtioiden välillä allekirjoitettu sopimus, joka Alankomaidenkin kohdalta on ollut voimaansaatettuna aikoja sitten, riippumatta muodollisen ratifiointiin viipymisestä, on hiljan ollut edellämäinitussa käsittelyvaiheessa. T.k:n 20 p:nä nimittäin hallitus esitti vastausmemorandumin Haagin sopimusta koskeviin kysymyksiin. Hallitus tässä asiakirjassa aluksikin ilmaisee kiitollisuutensa siitä, että kysymykset esittäneen komitean suuri ^{m/}enemistö on lausunut tunnustuksensa tehdyistä aloitteesta kaupalle asetettujen esteiden vähentämiseksi. Voidaanko tätä tietä jatkaa, ja kuinka pitkälle, riippuu, sanotaan edelleen, kansainvälisen suhdanteen kehityksestä. Jos kehitys käy samaan suuntaan kuin viimeisinä kuukausina, ei ole vältettävissä että kansainvälisen kaupan väheneminen aiheuttaa takaiskun hallituksen kauppapolitiikassa. Ajankohta jolloin p.o. sopimusta valmisteltiin oli otollinen yritykselle saada aikaan leveälle pohjalle rakentuva, plurilateraalinen sopimus tarkoituksella toteut-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

taa vapaampi kauppavaihto, memorandumissa huomautetaan. Oli toivottu että Oslo-ryhmän silloinen aloite herättäisi vastakaikua muissa maissa siinä määrin ja sillä tavoin, että esimerkkiä noudatettaisiin ja aloite vaikuttaisi huomattavampaan valtioiden piiriin. Hallitus sanoo olevan kieltämätöntä, että on petetty odotuksissa. On kyllä todettava, että joissakin maissa on annettu arvoa Oslo-valtojen aloitteelle, mutta tämä arvonto ei ole tullut näkyviin teoissa sellaisten maiden taholla, jotka merkitsevät maailmankaupalle enemmän kuin Oslo-valtiot.

Olen hallituksen vastauksesta selostanut edelläolevat kohdat tuodakseni näkyviin sen pettyneen sävyn, joka vastausta värittää, ja myöskin osoittaakseni, että siinä korostetaan alkuperäistä tarkoitusta saada sopimuksessa hahmoteltuun politiikkaan mukaanvedetyksi myöskin suuret talousmaat.

On syytä muistaa että Haagin sopimukseen johtavan alkuperäisen julkilausuman esitti tammikuulla 1937 pääministeri Collijn näköjään suurpiirteiset poliittiset tavoitteet mielessään, hallitustoveriensä tai valtion asiantuntijaelinten kanssa asiasta ennakolta neuvottelematta. Ulkoministeriön yleissihteeri Snouck Hurgronje minulle huomautti, kun tuosta aloitteesta tuli puhe, kuinka täysin yllätettyjä pääministerin lausunnosta olivat tuohon aikaan varsinaiset ammattiministerit, sen aikainen talousasiainministeri Gelissen ja maatalousministeri Deckers, jotka pääministeri Collijnin lausunnon esittämisen aikoina hankkivat matkaa Skandinavian maihin. Talousministeriön johtaja Hirschfeld ja ulkoasiainministeriön kaupallisten asiain osaston päällikkö Hooft lausuiivat, että aloite oli ollut heille vieras.

Olen kirjelmässäni n:o 307, huhtik. 13 p:ltä ja n:o 330, 21 p:ltä, hra Hooftin ja ulkoasiainministeri Patijnin lausuntoihin nojautuen, maininnut Alankomaiden nykyisistä aikeista Haagin sopimukseen nähden. Aikomus on kieltäytyä jatkamasta sopimukseen liittyvän vapaalistan voimassaoloa heinäkuun 1 p:stä eteenpäin. Tämä tietää palaamista kontingenteerauksiin Oslo-valtioistakin tapahtuvaan tuontiin nähden, t.s. palaamista tilanteeseen, joka vallitsi ennen Haagin sopimusta.

Ollessani 25-27 päivinä jälleen Haagissa jouduin keskusteluissa eri henkilöiden kanssa koskettelemaan kysymystä Alankomaiden aikeista Haagin sopimuksen suhteen. Mielenkiintoista oli todeta, että pääministeri Colijn, joka muutoin loisti leppoisaa hyväntahtoisuutta leikillisin kääntein asioista keskustellessaan, sai kasvoihinsa vaivaantuneen ilmeen, kun hän kosketteli Haagin sopimusta. Hän sanoi halu^vnsa olla avomielinen asian suhteen. Sopimuksen tulokset eivät olleet muutoinkaan vastanneet toiveita ja Anschlussin jälkeen kävi mahdottomaksi jatkaa sopimukseen liittyvää vapaalistaa. Ei oltu voitu välttää, hän sanoi, sitä että Saksalle paperintuontiin nähden oli myönnetty samat edut kuin Oslo-valtioille. Saksa kuitenkin on vähässä määrin paperin viejä Itävaltaan verraten. Nyt Itävallan tultua liitetyksi Saksaan senkään paperiteollisuudelta ei voitaisi kieltää maahan tuontia ilman kontingenttirajoja. Oli sentakia pakko luopua vapaalistasta. Koska näinollen Haag-sopimuksen henkinen isäkään ilmeisesti ei ota puolustaakseen sen oleellista osaa, vapaalistaa, tilanne näyttää aika lopulliselta.

Pääministeri Colijnin argumenteeraus siis oli vetoamista muuttuneeseen tosiasiatilanteeseen. Hallituksen asiaintuntijain esittä-

mät argumentit taasen pääasiassa viittaavat huonoihin tuloksiin. Johtaja Hirschfeld esimerkiksi korosti sitä, että Haagin sopimus kyllä oli herättänyt suurten talousmaiden mielenkiintoa, mutta ai-noastaan siinä mielessä, että ne välttämättä tahtoivat päästä osal-lisiksi sopimuksen myöntämisestä eduista, olematta itse halukkaita myöntämään vastaetuja. Tässä suhteessa tilanne muuttuisi selvem-mäksi, jos vapaalistaa ei jatkettaisi, hän sanoi.

Haagissa ollessani Alankomaiden hallitus virallisesti ilmoitti Norjan sikäläiselle lähetystölle lähettävänsä delegation touko-kuulla pidettävään Oslo-valtioiden kokoukseen. Oslossa siis muiden sopimusmaiden edustajilla tulee olemaan tilaisuus yrittää pelastaa Haagin sopimuksesta niin paljon kuin pelastettavissa on.

Lähettiläs:

L. A. A. A.